

2019

Kunsten '92

Activiteiten- overzicht

2019

INDEX

VOORWOORD	04
BELANGENBEHARTIGING	08
ARBEIDSMARKTAGENDA & FAIR PRACTICE CODE	16
ERFGOED	20
SAMENWERKING	24
FIKS NEDERLAND	28
PARADISODEBAT	32
LEDEN	35
BESTUUR & KANTOOR	39

2019

Voorwoord

Amsterdam, 29 juni 2020

Geachte leden en relaties van Kunsten '92,

Graag bieden wij u ons Activiteitenoverzicht van 2019 aan. 2019 lijkt inmiddels al heel ver weg. De coronacrisis heeft onze tijdsbeleving, althans de mijne zeker, flink overhoopgehaald. De werkelijkheid van vóór de lockdown op 12 maart jl. voelt ver weg. En toch is het goed om even achterom te kijken. Simpelweg omdat we aan onze leden verantwoording willen afleggen over wat we allemaal hebben gedaan en wat we hebben bereikt. Maar ook om daar op te reflecteren en te bezien wat ons te doen staat.

Een aantal stappen die we in 2019 hadden gezet hebben ons geholpen om tijdens de coronacrisis elkaar snel te vinden en gezamenlijk, in de taskforce, op te trekken.

Kunsten '92 en de Federatie Creatieve Industrie hadden al in de zomer van 2019 besloten om meer de samenwerking te zoeken, vanuit de gedeelde wens om de culturele en creatieve sector beter als één geheel op de kaart te zetten. Vanuit de gedachte dat de culturele en creatieve sector twee kanten van eenzelfde medaille vormen. Dat heeft bijvoorbeeld vorm gekregen tijdens een Cultuurontbijt in november in de Tweede Kamer, waarbij woordvoerders cultuur en economische zaken waren uitgenodigd. Hier werden zij bijgepraat over de onlosmakelijke samenhang tussen kunst en creatieve industrie en het belang daarvan voor Nederland.

Ook lanceerden we gezamenlijk de campagne Fiks Nederland om de rol van cultuur in de ruimtelijke transitie van Nederland scherper te stellen. De voorloper van het congres Nationale Dialoog Bouwcultuur, dat dit voorjaar op 5 maart (dus nog vlak voor 12 maart) plaatsvond.

Onze lobby naar de politiek richtte zich in de laatste maanden van 2019 heel concreet op de meerkosten van invoering van de Fair Practice Code voor culturele instellingen. De eerste cijfers daarover heeft Kunsten '92 in het voorjaar aan de minister aangeboden. De herstructurering van de culturele infrastructuur, de ontwikkelingen in de regio en de samenhang tussen de BIS en cultuurfondsen was en is een belangrijk agendapunt. 'Gaten in het ecosysteem', zoals bijvoorbeeld veroorzaakt door de bezuiniging bij het Fonds Podiumkunsten, maar ook bij de beeldende kunst, vragen om structurele oplossingen. De verankering van cultuureducatie

in het onderwijs, sterk verbonden met het culturele veld en met een bijpassende financieringssysteem is een permanent aandachtspunt.

Kunsten '92 is de hoeder van de Fair Practice Code en heeft, voortbouwend op de Arbeidsmarktagenda Culturele en Creatieve sector, programma's gemaakt om de code beter te verankeren. Met dank aan Pien van Gemert, die we speciaal voor dit programma hebben aangetrokken.

De Fair Practice Code staat stevig op de politieke agenda. Nu nog de toepasbaarheid ervan verbeteren en samen met Platform ACCT werken aan verbetering van de arbeidsmarktpositie van werkenden in onze sector, en dan vooral de vele zzp'ers.

Dankzij de fijne samenwerking met leden en betrokken organisaties hebben we mooie en belangwekkende bijeenkomsten kunnen organiseren, zoals de bijeenkomst in Theater Orpheus in Apeldoorn voor de Provinciale Statenverkiezingen. En ik memoreer graag de uitreiking van de jaarlijkse BNG Bank Erfgoedprijs, in 2019 aan de gemeente Rheden, tijdens een inhoudelijk sterk congres in Leiden onder de titel *Hoe laat je erfgoed tellen*.

Memorabel is ook de oprichting van het Europaplatform in aanloop naar de Verkiezingen voor het Europese Parlement. Doel daarvan is om bij te dragen aan sterkere vertegenwoordiging vanuit het Nederlandse culturele veld en de Nederlandse overheid aan het Europese cultuurdebat.

Al deze gebeurtenissen, brieven, en samenkomsten worden in de komende pagina's verder toegelicht. Zeker is dat het vele werk dat is verricht niet had kunnen gebeuren zonder de inzet van onze partners en de input en steun van onze leden. En niet te vergeten aan de medewerking van mijn collega's op het bureau, en de grote, actieve betrokkenheid van de bestuursleden van Kunsten '92.

We kijken uit naar de goede voortzetting hiervan en hopen eenieder zo veel mogelijk te horen en te spreken. Met een steeds breder en sterker netwerk blijven we streven naar een krachtig en eensgezind geluid vanuit de culturele en creatieve sector.

Marianne Versteegh, algemeen secretaris Kunsten '92

PANEL FAIR PRACTICE CODE, NO MANS LAND, TIVOLIVREDENBURG. FOTO JESSIE KAMP

ALGEMENE LEDENVERGADERING KUNSTEN '92, THEATER KIKKER UTRECHT

Belangen- behartiging

BELANGEN- BEHARTIGING

Belangenbehartiging van kunst, cultuur, erfgoed en de creatieve sector vormt de kern van alle activiteiten van Kunsten '92. Kunsten '92 wil met een gezamenlijke stem het maatschappelijke en politieke klimaat voor kunst en cultuur in Nederland verstevigen. Als belangenbehartiger en verbinder van de hele culturele en creatieve sector kunnen we een krachtig en eensgezind geluid laten horen.

STUDENTEN DIE TWEEDE KAMERDEBAT WILLEN BIJWONEN, NOVEMBER 2019

POLITIEK

De belangrijkste politieke thema's die in 2019 speelden waren de Provinciale Staten Verkiezingen, Europese Parlementsverkiezingen, de ontwikkeling van de Cultuurnota 2021 – 2024 en de blijvende aandacht voor fair practice in de culturele en creatieve sector (inclusief media, erfgoed en cultuureducatie).

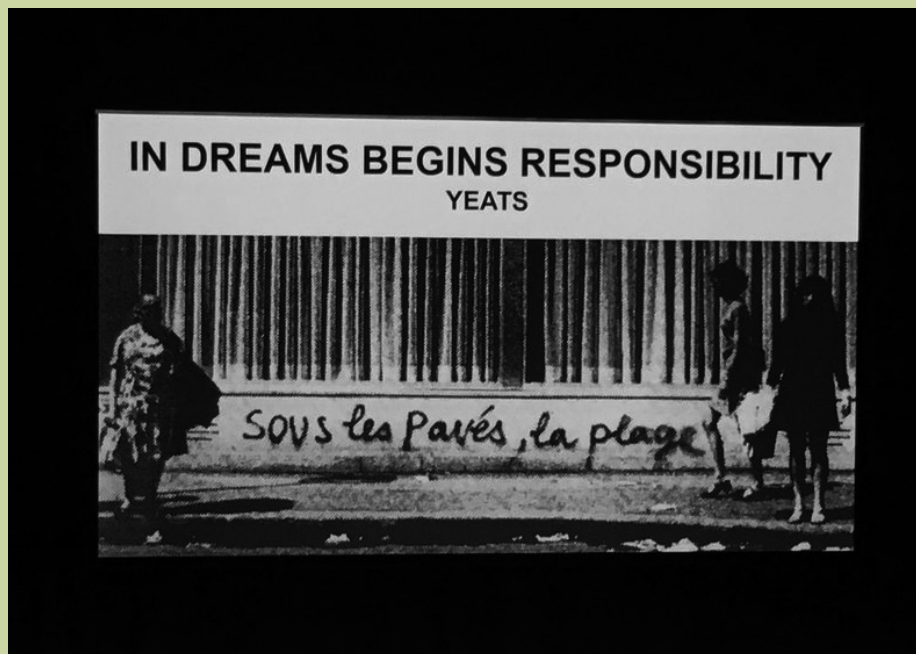
BELANGEN- BEHARTIGING

Heel zichtbaar was met name in de laatste maanden van 2019 ons pleidooi voor middelen ten behoeve van de meerkosten voor culturele instellingen van invoering van de Fair Practice Code en onze lobby tegen de bezuiniging bij het Fonds Podiumkunsten. Maar onze aandacht richtte zich ook op vele andere onderwerpen, zoals:

- De negatieve, kostenverhogende inkomenseffecten van sociaalfiscaal beleid voor zelfstandigen door wijzigingen in wetgeving (Wet Arbeidsmarkt in Balans), zoals afdrachtvermindering en verplichte verzekeringen. We hebben gepleit voor het doorzetten van een loon- en prijsindexatie ook na 2021.
- Ons pleidooi voor investeringen in cultuureducatie en -participatie. In het bijzonder het alloceren van middelen voor cultuureducatie binnen het primair onderwijs. Cultuurgelden die in de lumpsum van het onderwijs dreigen te verdwijnen. We pleitten voor een verhoging (op zijn minst indexering) van middelen voor cultuureducatie binnen het voortgezet onderwijs (dat staat sinds 2013 op €5 per leerling, dat is nog maar een derde van het bedrag dat het in 2008 nog was.)
- Het agenderen van de noodzaak van een betere samenhang in advisering tussen BIS en cultuurfondsen. Er is

DEELSESSIE CONGRES PROVINCIALE STATEN-
VERKIEZINGEN, THEATER ORPHEUS APELDOORN

PRESENTATIE DOOR RIJKSBOUWMEESTER FLORIS ALKEMADE,
CONGRES PROVINCIALE STATENVERKIEZINGEN

- onvoldoende visie op regie en afstemming binnen het bestel. Ook tussen rijks- en gemeentelijke of provinciale bekostiging van kunsten
- Zorgen om de ontwikkelingen bij de gemeenten en met name om de consequenties van de toegenomen wettelijke taken van gemeentes (zonder de bijbehorende financiering) voor de kunst- en cultuurbudgetten: bezuiniging.
- De lobby voor een versterkte positie en toekomst van audiovisuele media. In september stuurde namens onze leden een **BRIEF** naar de media- en cultuurwoordvoerders over de toekomst van de Nederlandse audiovisuele sector en producties. Hier dreigde een bezuiniging direct invloed te hebben op het aantal binnen Nederland geproduceerde programma's. In onze brief pleitten we voor richtlijnen die vastleggen dan een aanzienlijk deel van Video On Demand uit nieuw te produceren Nederlandse content

- moet bestaan, en om een eindheffing in te voeren voor exploitanten, waarmee aanbieders financieel gaan bijdragen aan de totstandkoming van nieuwe producties. Ook hier zijn onze speerpunten rondom de Fair Practice Code van belang.
- In februari riepen we onze lezers op te reageren op een consultatie rond het conceptwetsvoorstel transparantie maatschappelijke organisaties. Deze had mogelijke schadelijke gevolgen voor de culturele sector wegens de gevolgen van de schending van privacy van donateurs, en brengt daarmee het mecenaat voor de culturele sector in gevaar. Het wetsvoorstel is aan het einde van 2019 doorgezet naar de Raad van State.

BELANGEN- BEHARTIGING

PROVINCIALE STATENVERKIEZINGEN

De provincie is een belangrijke schakel in het culturele veld. Samen met haar culturele ondersteunings- en uitvoeringsorganisaties heeft de provincie de rol van onder meer verbinder, kennisontwikkelaar, regisseur en aanjager. Op 20 maart vonden de Provinciale Statenverkiezingen

plaats. In aanloop naar deze verkiezingen heeft Kunsten '92, samen met vele partners, informatie verzameld ([HIER TERUG TE LEZEN](#)) en lobbyinstrumenten ontwikkeld, onder andere via de conferentie '**Cultuur werkt voor de Provincie!**' in Theater Orpheus in Apeldoorn op 14 februari 2019.

In samenwerking met LKCA organiseerden we deze landelijke cultuurconferentie om met culturele instellingen, gedeputeerden, statenleden, culturele instellingen, cultuurfondsen, kunstenaars, ambtenaren, adviseurs, particuliere partijen en vertegenwoordigers van Rijk en gemeenten in gesprek te gaan. Centraal stond de vraag: hoe kan de provincie zijn rol in het cultuurbeleid kan versterken, en de maatschappelijke en economische impact van kunst en cultuur beter benutten? Het gesprek volgde vijf thema's: Betrokken burgerschap, Vitaliteit en leefbaarheid, Vernieuwend besturen, Economische groei en imago, Europa en internationaal.

Door Rijksbouwmeester Floris Alkemade werd een vergezicht geschetst. Volgens hem is cultuur is een belangrijke factor voor het toekomstperspectief van Nederland. De verbeeldingskracht en ontwerpen voor vernieuwing en gedragsverandering komen uit de creatieve en culturele sector. Hij ziet zijn model dan ook als aanbeveling voor de provincies: *'We moeten af van het verkondigen van doemscenario's op het gebied van de grote maatschappelijke vraagstukken... kijk ver vooruit, maar wacht niet op de toekomst: begin daar meteen mee.'* Meer van de speech van Alkemade is terug te lezen in het [VERSLAG](#) door Marlies Lam.

Tijdens de conferentie werd ook een [OVERDRACHTSDOSSIER](#) samengesteld, waarin 10 aanbevelingen werden gemaakt voor informateurs, (nieuwe) gedeputeerden en statenleden om het cultuurbeleid in hun provincie te versterken.

Geheel in lijn met dit betoog werd tijdens de conferentie ook de campagne **Fiks Nederland** gepresenteerd. Hierover meer op pagina 29.

EUROPESE PARLEMENTS- VERKIEZINGEN

Op 22 mei 2019 waren in Nederland de Europese Parlementsverkiezingen. Europarlementariërs hebben veel invloed op hoe de komende EU-programma's en budgetten eruit zullen zien, bijvoorbeeld voor Creative Europe, het programma specifiek voor de cultuur en audiovisuele sector. De Nederlandse cultuursector heeft baat bij een EU die zich inzet voor cultuur: Nederlandse cultuurinstellingen zijn zeer actief in Europa en maken veel gebruik van samenwerkingsprogramma's die Europa biedt. Dit is voor Nederland van belang om kennis te delen, tot nieuwe culturele proposities te komen, de positie van Nederlandse kunst en cultuur in Europa te verstevigen en netwerken en impact te vergroten. In de aanloop naar de verkiezingen creëerden we samen met de partners van het Europaplatform een overzicht van de standpunten van de politieke partijen met betrekking tot cultuur, om het belang van stemmen te onderstrepen.

In een brief vanuit het Europaplatform aan minister van Engelshoven, werd onder andere gevraagd om steun voor de voorgestelde verhoging van € 1,85 miljard voor het Creative Europe-programma. Daarnaast pleitten we ook voor betere facilitering en minder belemmeringen om beter gebruik te kunnen maken van EU-middelen, aansluiting tussen regionaal, nationaal en Europees beleid, en een flexibeler invulling en aansluiting van programma's en meer plek voor innovatie. De volledige brief is te lezen op onze [WEBSITE](#).

Cultuur werkt voor de provincies
 Werken aan het overdrachtsdossier

Hoofdvraag:
 HOE KUNNEN PROVINCIES KUNST, CULTUUR EN ERFOED BETER
 BENUTTEN BIJ HET BEWAKEN VAN ECONOMIE EN/OF TOEKOMST?

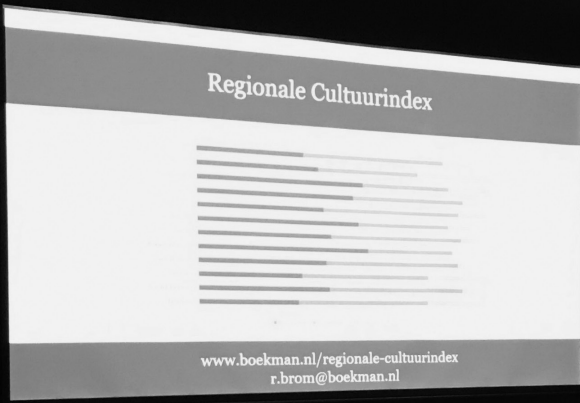
- vertrouwen
 - inkomsten
 - capaciteit

Kernwoorden: zelf initiatief, kennis, kwaliteit, risico nemen, inspireren, verbinden, kennis, kennis

DROMEN

Aanbeveling 1 voor het overdracht

Aanbeveling 2 voor het overdrachtsdossier:

BELANGEN- BEHARTIGING

JAN ZOET, VOORZITTER KUNSTEN '92, BIJ HOORZITTING UITGANGSPUNTENNOTITIE CULTUURBELEID 2021-2024, TWEEDE KAMER, DEN HAAG

CULTUURNOTA 2021 – 2024

Het gesprek over de cultuurnota ontwikkelden zich gedurende het jaar. In april presenteerde de Raad voor Cultuur het advies 'Cultuur dichtbij, dicht bij cultuur'. Om hierop een zo breed mogelijk gedragen reactie te kunnen geven brachten we op 17 april onze leden samen om hen in staat te stellen te reageren. Hieruit formuleerden we een reactie waarin we pleitten voor landelijke regie en afstemming, een gefaseerde aanpak, een gedegen en totale doorrekening van het advies van de Raad, aandacht voor artistieke creatie, internationale focus en samen investeren in fair practice. Kunsten '92 acht de samenhang tussen kunst, erfgoed en de creatieve industrie - inclusief media - van cruciaal belang voor een bloeiend cultureel klimaat. De volledige reactie is [HIER](#) terug te lezen.

Er stond veel op het spel bij de besprekingen rondom de cultuurnota van 2021 – 2024. Vooral voor Fonds Podiumkunsten die een deel van hun budget zagen verschuiven naar de BIS, in samenhang met de kosten en gevolgen van de Fair Practice Code. De impact hiervan zou overal voelbaar zijn, door de dreiging een groot deel van het middenveld te verliezen, verarmt de keuze op vele vlakken: bij de ruime keuze die het publiek heeft om te kiezen uit verschillende soorten voorstellingen om te bezoeken, bij het aanbod voor mogelijke programmering voor podia en festivals, bij aanbod op het niveau van lokale gemeenten en verarming van het leefklimaat van verschillende regio's.

In een gezamenlijk mediaoffensief vroegen NAPK, Kunsten '92 en Theaterkrant hun leden, lezers, vrienden en vriendenverenigingen en aan makers, instellingen en koepels om massaal het onderstaande bericht te mailen aan de cultuurwoordvoerders in de Tweede Kamer.

DE MINISTER HEEFT BESLOTEN HET FONDS PODIUMKUNSTEN (FPK) TE KORTEN MET 8,6 MILJOEN EURO. VANAF 2021 KAN HET FPK DAARDOOR NOG MAAR 50 TOT 60 GEZELSCHAPPEN EN ENSEMBLES MEERJARIG FINANCIEREN. NU ZIJN DAT ER 113.

In de brief die Kunsten '92 verstuurde in aanloop naar het begrotingsdebat op 18 november riepen we de regering op de kostenverhogende effecten van het voorgestelde beleid waar nodig te compenseren, en te betrekken naar het onderzoek naar de meerkosten van de invoering van de Fair Practice Code (lees de gehele brief [HIER](#) terug).

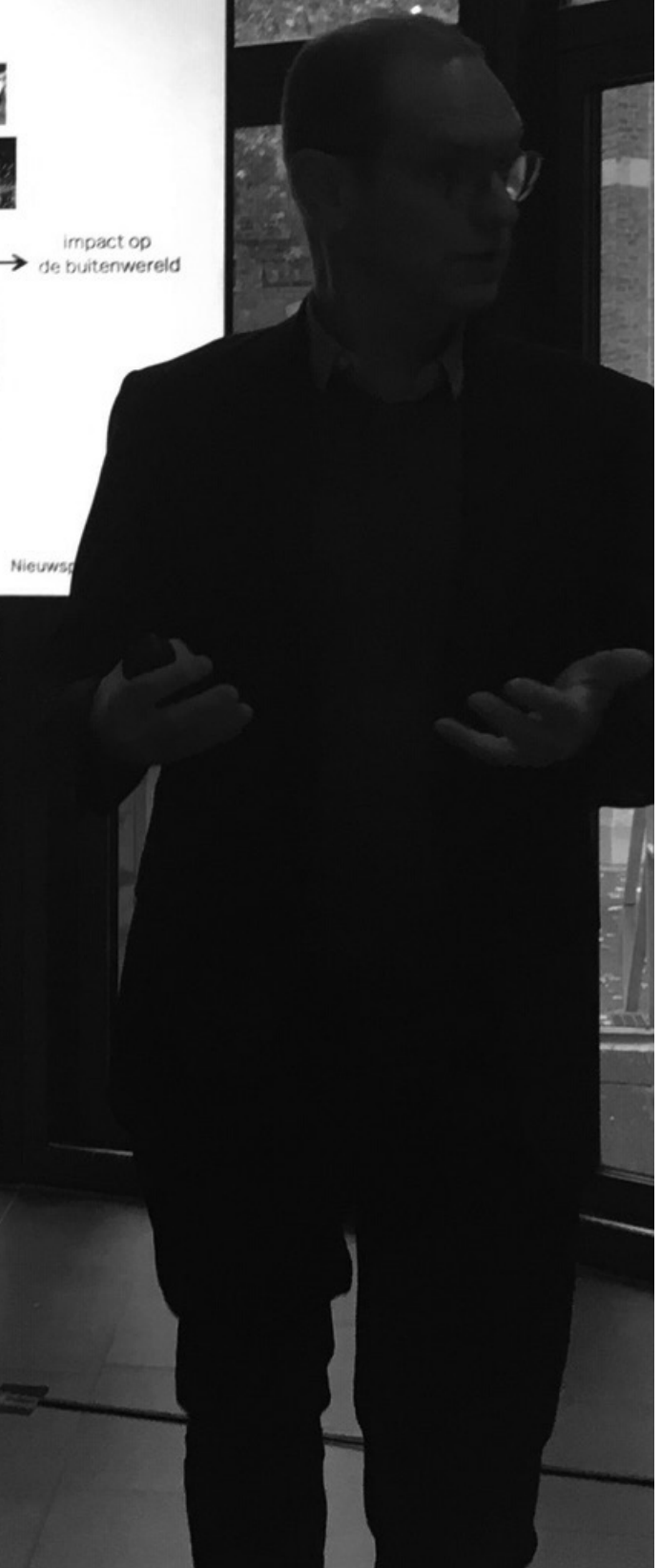
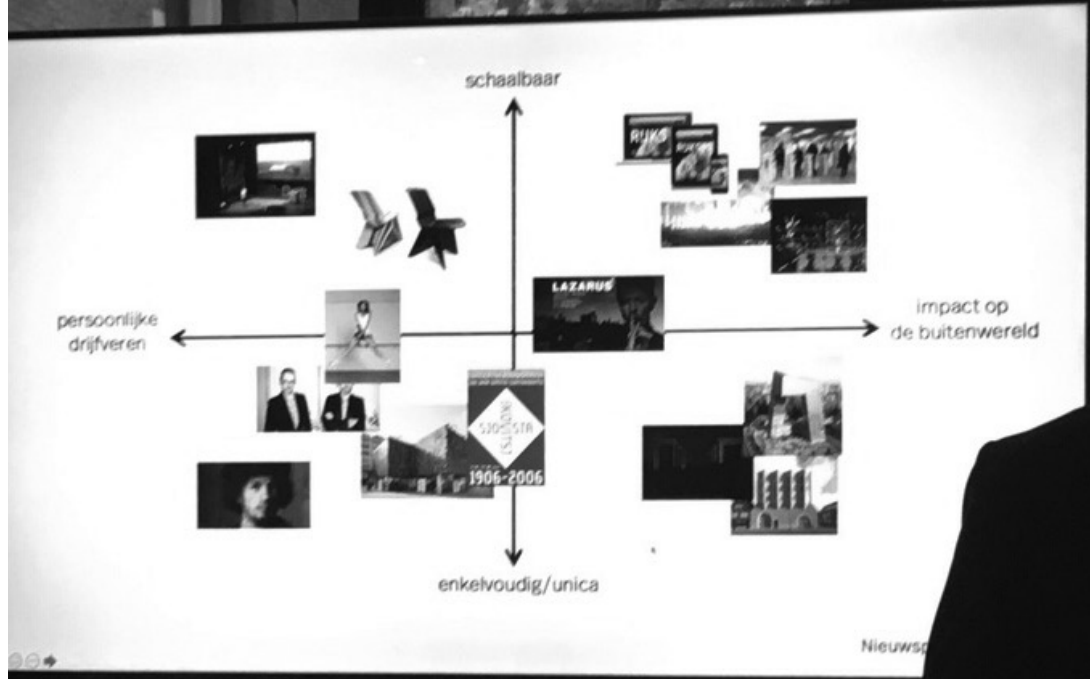
Het debat werd goed bijgewoond door de sector, naar aanleiding van een gezamenlijke oproep om aanwezig te zijn reisde een groep van ruim 300 podiumkunstenaren en -studenten af naar Den Haag om hun steun te betuigen, die lang niet allen in de zaal pasten. De uitkomst uit de stemmingen is [HIER](#) terug te lezen.

BELANGEN- BEHARTIGING

CULTUURONTBIJT

In samenwerking met Federatie Creatieve Industrie organiseerden we in november ook een cultuurontbijt met woordvoerders van Cultuur en Economische Zaken in de Tweede Kamer. Tijdens deze bijeenkomst benadrukten we het feit dat de culturele sector en creatieve industrie een grotere betekenis voor Nederland dan doorgaans wordt verondersteld. Beide sectoren leveren niet alleen zelf producten en diensten waar Nederlanders volop van genieten, er worden ook creatieve concepten ontwikkeld die vervolgens worden toegepast bij de ontwikkeling van andere goederen en diensten. Volgens TNO bedroeg deze **'CREATIEFKAPITAALVOORRAAD'** in 2017 5,2 procent van het bruto binnenlands product. Het ontbijt vormde een uitgelezen kans om de politici beter op de hoogte te brengen, en om ze persoonlijk kennis te laten maken met vertegenwoordigers vanuit het veld, waaronder Fred Schoorl van het BNA, Peter Smidt van de Popcoalitie, Suzanne Henning van DuPho, Anna Pedrol van Filmproducenten, Zippora Elders van Kunstfort Vijfhuizen, Marc van Warmerdam van Orkater, Madeleine van Lennep van BNO, Jeroen van Erp van Fabrique en hoogleraar Concept Design TU Delft, en gemodereerd door Viktorien van Hulst van Theaterfestival Boulevard.

2019

Arbeitsmarkt- agenda & fair practice code

2019

ARBEIDSMARKT- AGENDA & FAIR PRACTICE CODE

MINISTER VAN ENGELSHOVEN, WERKCONFERENTIE ARBEIDSMARKTAGENDA, TIVOLIVREDENBURG,
FOTO JACK AARTS

In 2017 stelde Kunsten '92 in opdracht van de minister van OCW in samenwerking met het culturele veld in de ARBEIDSMARKTAGENDA CULTURELE EN CREATIEVE SECTOR 2017 – 2023 op, waaruit het oprichten van de Fair Practice Code vloeide. In 2019 werd hier op meerdere manieren een vervolg aan gegeven. Tijdens Eurosonic | Noorderslag in januari werd alvast een Sneakpreview van de Fair Practice Code 2.0 gegeven, die later dezelfde maand bij de Werkconferentie Arbeidsmarktagenda werd gelanceerd.

WERKCONFERENTIE ARBEIDSMARKTAGENDA

Op 21 januari 2019 organiseerden we in TivoliVredenburg de Werkconferentie Arbeidsmarktagenda: Naar het nieuwe normaal in de culturele en creatieve sector. Tijdens deze bijeenkomst zijn in aanwezigheid van minister van Engelshoven een aantal stappen gezet die moeten leiden tot een betere arbeidsmarktpositie van veel werkkenden in deze sector.

“WE MOETEN MAKERS KOESTEREN. HET BEGINT ERBIJ DAT DE CULTURELE SECTOR MET TROTS LAAT ZIEN WAAR ZE VOOR STAAT. WE MOETEN VOORKOMEN DAT DE MAKER DE PRIJS BETAALT VOOR EEN MOOIE STOEL. LAAT JE NIET UIT ELKAAR SPELEN. DAN ZAL IK DAT OOK NIET DOEN,” ALDUS MINISTER INGRID VAN ENGELSHOVEN.

Tijdens de conferentie vond ook de officiële oprichting van de Creatieve Coalitie plaats: tweeëntwintig verenigingen (beroeps- en belangenverenigingen van alle werkkenden), makers, vrije beroepsbeoefenaars en werknemers hebben hun krachten gebundeld met als doel de eenheid onder werkkenden te vergroten en hun sociaaleconomische positie te verbeteren. De problemen in de culturele en creatieve sector zijn niet uniek: schijnzelfstandigheid, korte contracten en lage tarieven spelen ook in andere sectoren. De collectieve aanpak van de arbeidsmarktagenda voor de culturele sector kan daar als inspirerend voorbeeld dienen. Een volledig verslag van de conferentie is [HIER](#) terug te lezen.

2019

ARBEIDSMARKT- AGENDA & FAIR PRACTICE CODE

FAIR PRACTICE CODE

Het opstellen van de Fair Practice Code was een van de agendapunten (1.3) van de Arbeidsmarktagenda 2017 - 2023. Kunsten '92 is hier aanjager voor. In de Fair Practice Code staan vijf waarden beschreven: Solidariteit, Transparantie, Duurzaamheid/ bestendigheid, Diversiteit en Vertrouwen. Deze dienen als basis voor het voeren van een gesprek over werkgever en -nemerschap en opdrachtgever en -nemerschap, om tot eerlijke honorering en betere arbeidsverhoudingen te komen. Via presentaties, werksessies en sectorgesprekken over de code deelt de werkgroep Fair Practice Code haar kennis en ervaringen. Het samen blijven door ontwikkelen en toepassen van de Fair Practice Code is de gedeelde verantwoordelijkheid van de hele sector: werkgevers, opdrachtgevers, werknemers, kunstenaars, zelfstandigen, ondersteuners, fondsen, bonden, organisaties en overheden. Wie de code toepast, wordt gevraagd dit ook (publiekelijk) uit te dragen. In het komende jaar wordt gewerkt aan een zo breed mogelijk draagvlak en toepassing van de code en wordt onderzocht wat de impact daarvan zal zijn.

FAIR PRACTICE QUICKSCAN

Tijdens de Werkconferentie bleek dat er grote behoefte is aan een richtlijn als de Fair Practice Code. De code blijkt sneller dan gedacht omarmd door overheden en organisaties: inmiddels hebben verschil-

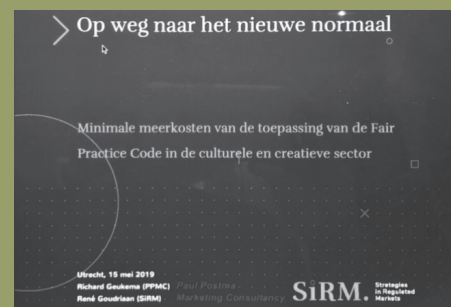
lende gemeenten en ook de minister van OCW heeft aangegeven dat ze de code als voorwaarde willen stellen bij toekomstige subsidietoekenning.

Tijdens de Werkconferentie werd daarom ook de Fair Practice Quickscan gelanceerd: een praktische tool waarmee zowel werkgevers en opdrachtgevers, als werknemers en opdrachtnemers, beter beslagen ten ijs komen tijdens onderhandelingen en kunnen toetsen hoe 'fair' ze eigenlijk bezig zijn. De scan kan worden gedaan op de website van de [FAIR PRACTICE CODE](#).

PUBLICATIE: OP WEG NAAR HET NIEUWE NORMAAL

Met ondersteuning van OCW heeft Kunsten '92 heeft laten onderzoeken wat het minimaal extra kost om voor structureel gesubsidieerde instellingen in de cultuursector tot eerlijke betaling te komen. Het onderzoek is uitgevoerd in een aantal deelsectoren: meerjarig gesubsidieerde podiumkunsten (vier genres: theater, dans, muziektheater en muziek), alle middelgrote en grote musea, en alle presentatie-instellingen voor beeldende kunst. Het betreft dat deel van de culturele sector waarvoor de rijksoverheid primair de financiële verantwoordelijkheid draagt.

Uit het onderzoek bleek dat de minimale meerkosten van de Fair Practice Code in totaal € 25,4 miljoen bedragen (loonpeil 2021). Deze meerkosten bestaan voor iets minder dan de helft uit een compensatie voor onbetaald structureel overwerk en voor ruim de helft uit een compensatie voor tekortschietende beloning (ten opzichte van een bestaande cao of beloningsrichtlijn). Daarnaast moet rekening worden gehouden met de indexering (loonstijging): om de beloning van werknemers in de onderzochte delen van de

BOVENSTE FOTO
AANBIEDING ONDERZOEK MEERKOSTEN FAIR PRACTICE CODE AAN MINISTER VAN ENGELSHOVEN DOOR MARIANNE VERSTEEGH

WERKSESSIE FAIR PRACTICE CODE

culturele en creatieve sector gelijke tred te laten houden met de rest van de economie (2017 - 2021) is een bedrag van €64,7 miljoen nodig.

In mei 2019 werd het onderzoek, getiteld 'Op weg naar het nieuwe normaal' aan minister van Engelshoven overhandigd, in aanloop naar de onderhandelingen in de Tweede Kamer in juni van dat jaar. Het volledige rapport inclusief de mogelijke vervolgstappen is [HIER](#) te lezen.

Panel:

De blik van binnen

Marene Elgershuizen: dramatisch-coloratuur sopraan,
Platform voor Freelance Musici.

Andreas Fleischmann: Directeur Theater de
Meervaart. Per 1 februari directeur DeLaMar.

Kevin de Randamie: Braenworks, platform voor de
creatieve professional.

Freek van den Bergh: freelance fotojournalist.

2019

Erfgoed

ERFGOED SYMPOSIUM LEIDEN: HOE LAAT JE ERFGOED TELLEN?

Voorafgaand aan de prijsuitreiking vond het symposium plaats 'Hoe laat je erfgoed tellen?' georganiseerd door Erfgoed Leiden en Omstreken. Leiden, Stad van Ontdekkingen, nam het publiek mee door openhartig haar verhaal te vertellen: hoe verbindt Leiden erfgoed met de grote uitdagingen in de moderne leefomgeving en hoe wordt erfgoed benut? Met als themaleiders o.a. theatermakers, marketeers, wetenschappers, stedenbouwers, museumdirecteuren en de Amerikaanse professor Mark Neupert. In plenaire sessies en actieve themalunches, workshops en excursies konden de vele deelnemers zich verdiepen in een van de zeven thema's. Met onder meer Jos Vranken, Hasan Evrengün, Theo Ham, Teun van den Ende, mevrouw Meijer-Bergmans en vele anderen. Bekijk [HIER](#) de aftermovie van het symposium.

GEMEENTE RHEDEN WINNAAR BNG BANK ERFGOEDPRIJS 2019

De gemeente Rheden heeft de BNG Bank Erfgoedprijs 2019 gewonnen. Juryvoorzitter Ina Adema, burgemeester van Lelystad, maakte dit bij de prijsuitreiking bekend in de Stadsgehoorzaal in Leiden. Rheden ontving, behalve de lof van de jury, een oorkonde en geldprijs van 25.000 euro, beschikbaar gesteld door hoofdsponsor BNG Cultuurfonds. Ook de andere genomineerden Amersfoort, Leeuwarden en Oss werden uitgebreid gecompimenteerd door de jury. Rheden werd gekozen aan als winnaar, omdat deze gemeente haar inwoners uitzonderlijk goed bij het erfgoed(beleid) betrekt. Rheden communiceert met de

WINNAAR, GENOMINEERDEN EN JURY ERFGOEDPRIJS 2019

Sinds 2010 wordt op initiatief van het Erfgoedplatform van Kunsten '92 een nationale prijs toegekend aan de gemeente met het beste erfgoedbeleid: de BNG Bank Erfgoedprijs.

De prijs stimuleert gemeenten om actief in te zetten op cultureel erfgoed, ook ter versterking van beleidsterreinen als toerisme, cultuur, onderwijs, sociale zaken, ruimtelijke ontwikkeling en economie. De gemeente Leiden won in 2018, en was daarom gastgemeente voor de prijsuitreiking van editie 2019.

inwoners door middel van originele instrumenten, zoals een Historisch Tafelkleed, Erfgoedcafés en Rheden op de Kaart. Ook voert de gemeente slim beleid door bijvoorbeeld een 'totaalvergunning' integraal af te geven voor een hele wijk, de Amsterdamse Schoolwijk. De kracht van de samenleving wordt door Rheden ten volle benut. Ook Amersfoort, Leeuwarden en Oss scoorden hoog op criteria zoals participatie, communicatie en innovatie.

Er werd dit jaar wederom enthousiast gestemd voor de Publieksprijs, bestaande uit de eer en een aandenken: met bijna 1.300 van de ruim 3.000 stemmen was dit jaar de gemeente Amersfoort de winnaar.

Het volledige persbericht en jury rapport zijn [HIER](#) terug te lezen.

RUBEN MAES MET WETHOUDER FLEUR SPIJKER VAN GEMEENTE LEIDEN

ERFGOEDSYMPOSIUM LEIDEN 2019. FOTO ERFGOED LEIDEN EN OMSTREKEN

2019

Samenwerking

VR EXPERIENCE TIJDENS ERFGOEDSYMPOSIUM

FEDERATIE CREATIEVE INDUSTRIE

Het toenemende belang voor onze economie van de culturele en creatieve sector vraagt om een meer gezamenlijke belangenbehartiging door beide sectoren. Om die reden hebben Kunsten '92 (met 365 leden uit kunst, cultuur en erfgoed) en de Federatie Creatieve Industrie (met leden vanuit o.a. ontwerp, architectuur, mode, gaming, fotografie, pop) de mogelijkheden tot samenwerking onderzocht. Dit ook in lijn met de oproep van minister Van Engelshoven (OCW): 'Toon eenheid, dan maken we de sector sterker'. Er bestaat een onlosmakelijke samenhang tussen kunst en creatieve industrie: de omvang van de culturele en creatieve sector van 25,5 miljard (3,7 procent van het BNP en 320,000 banen, dat is 4,5% van de werkgelegenheid). Jan Zoet, voorzitter van Kunsten '92: "Nederland is zowel in de kunst als in creatieve economie een wereldspeler. Een sterk kunstenveld is voorwaardelijk voor deze positie. Kunsten '92 en de Federatie Creatieve Industrie vertegenwoordigen samen de creatieve slagkracht van ons land en zullen zich samen inzetten om deze te versterken en te behouden."

Han Bekke, voorzitter van de Federatie Creatieve Industrie: "De culturele en creatieve industrie dragen in toenemende mate bij aan onze welvaart en welzijn. Daar past een andere houding bij, niet alleen van overheid maar ook onszelf. Ook daarom onderzoeken we de mogelijkheden tot samenwerking met Kunsten '92." In november organiseerden we samen het Cultuurontbijt waarbij we cultuurwoordvoerders samenbrachten met vertegenwoordigers uit de sectoren om binnen de kamer breder bewustzijn en draagvlak te creëren.

EUROPAPLATFORM

In aanloop naar de Europese verkiezingen van 22 mei 2019 bleek de noodzaak voor een betere coördinatie tussen Nederlandse instellingen met een belang bij cultuur in Europa. Als antwoord hierop heeft Kunsten '92 samen met European Cultural Foundation, Culture Action Europe en Europa Nostra, en Nederlandse instellingen uit de culturele, creatieve en erfgoedsector – het Europaplatform opgericht. Het Europaplatform heeft als doel om visieontwikkeling en belangenbehartiging vanuit deze sectoren kracht bij te zetten en daarmee bij te dragen aan een sterkere vertegenwoordiging op Europees niveau. Het Europaplatform is uit het idee ontstaan, dat cultuur, creativiteit en erfgoed een belang-

rijke bijdrage leveren aan de vormgeving van de toekomst van de EU. Een toekomst waarbij komende generaties in Europa zich vertegenwoordigd zullen voelen. De kunstenaars en creatieven van vandaag creëren het erfgoed van morgen. Dat is de Europese schatkamer waarin de beelden, waarden en ideeën van verleden, heden en toekomst worden vastgelegd.

Doel van het platform is om een duidelijke stem richting Nederlandse overheden voor het belang van een sterk beleid richting Europa voor de hele culturele, erfgoed en creatieve sector. Ook voorziet het platform Europese organisaties als Culture Action Europe, European Cultural Foundation en Europa Nostra van informatie en draagvlak om hun lobby op Europees niveau zo goed mogelijk te kunnen voeren en vormt daarmee een brug tussen nationale en internationale beïnvloedingsactiviteiten. In 2019 richtte het Europaplatform zich vooral op de Europese Parlementsverkiezingen. Lees hierover meer op bladzijde 11. Meer informatie over het Europaplatform is te vinden op onze [WEBSITE](#).

PLATFORM CULTUUREDUCTIE

We maakten ons hard voor investeringen in cultuureducatie en -participatie, in het bijzonder voor het alloceren van middelen voor cultuureducatie binnen het primair onderwijs. Kunsten '92 heeft samen met o.a. LKCA, CJP en Fonds Cultuurparticipatie een Platform Cultuureducatie opgericht, dat zich inzet voor een aantal hele concrete punten, zoals toegankelijkheid van cultuur voor alle kinderen/jongeren, voortzetting van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit en een verhoging (op zijn minst indexering) van middelen voor cultuureducatie binnen het voortge-

PANEL FAIR PRACTICE CODE, EUROSONIC NOORDERSLAG, GRONINGEN

zet onderwijs. (Dat staat sinds 2013 op €5 per leerling, dat is 1/3 van het bedrag dat het in 2008 nog was).

BKNL

Beeldende Kunst Nederland (BKNL) is een informeel overleg van organisaties die opkomen voor het belang van beeldend kunstenaars, musea, presentatie-instellingen en galeries in Nederland. In 2019 zijn we in regelmatig overleg met BKNL geweest om te zorgen voor een steviger draagvlak in de beeldende kunst. Specifiek is er behoefte relevante sectorinformatie. Er ontbreekt een coherent, breed gedeeld en actueel overzicht van de sociaal-economische positie van beeldende kunstenaars en een goed zicht op de betekenis van beeldende kunst voor het culturele veld en voor andere maatschappelijke domeinen.

EUROPAMEETING IN BRUSSEL, MET ECF, CAE, EUROPA NOSTRA, EN NIEUWE EUROPARLEMENTARIERS

JURY EN GENOMINEERDEN BANK ERFGOEDPRIJS 2019, KANTOOR RCE, AMERSFOORT

CONGRES PROVINCIALE STATENVERKIEZINGEN, THEATER ORPHEUS, APELDOORN

2019

Fiks Nederland

In februari werd tijdens het congres 'Cultuur Werkt voor de Provincie!' in samenwerking met Federatie Ruimtelijke Kwaliteit de campagne Fiks Nederland gelanceerd. De campagne is een oproep om transities als klimaatadaptatie, de verandering van landelijke gebieden, en mobiliteitsopgaven (De Grote Verbouwing) te benaderen vanuit esthetische en culturele waarden.

FIKS NEDERLAND

Nederland is een gemaakt land. De Delta-werken, de polderlandschappen, de "natuur" in de Oostvaardersplassen en de Veluwe, de metropolen en de dorpen: overal hebben topontwerpers aan gewerkt. De Nederlandse ontwerptraditie heeft ons prachtige oplossingen geschonken voor ingewikkelde problemen. Dat zit ons in het bloed, we zijn er internationaal beroemd om. De verbouwing waar we nu aan zijn begonnen, is groter dan ooit. Nog nooit hebben we in dertig jaar tijd elke plek onder handen genomen. We hebben nu de kans om ons land nog mooier te maken.

Fiks Nederland agendeert tenminste vier speerpunten.

1. Versterk de dialoog over kwaliteit. Spreek niet alleen over de omvang van de energie-opgave, praat ook voortdurend over hoe het eruit komt te zien.
2. Zoek de koppelkansen. Een investering mag nooit meer één enkel doel dienen: daar is Nederland gewoon te klein voor.
3. Nederland is van iedereen. Als we het actieve burgerschap weten te verbinden met ontwerpers, bestuurders en investeerders, dan kunnen we samen een land maken waar we allemaal trots op zijn.
4. Ontwerpers lossen schijnbare tegenstellingen op. Vaak botsen de

belangen van natuur, mobiliteit, duurzaamheid en schoonheid. Ontwerpers bewijzen dat complexe situaties de creativiteit prikkelen: er ontstaan juist bij die botsende belangen schitterende projecten die niemand voor mogelijk had gehouden.

Meer hierover is op onze [WEBSITE](#) terug te lezen.

KUNST ALS VOOR MAN

PUBLICATIE: KUNST ALS VOORMAN

Om het belang van ruimtelijke kwaliteit bij de transities – de ‘grote verbouwing’ – die Nederland doormaakt en de bijdragen van kunstenaars en ontwerpers daaraan verder te onderstrepen, bracht Kunsten '92 in juni 2019 ook de publicatie ‘Kunst als voorman’ uit. De publicatie viel samen met de presentatie van het Ontwerp Nationale Omgevingsvisie (NOVI) die streeft naar behoud en versterking van kwaliteit van de leefomgeving, de publicatie is voor de campagne Fiks Nederland hier een belangrijk aanknopingspunt.

De publicatie gaat vanuit diverse invalshoeken dieper in op de aspecten van de culturele impuls van de transitie. Creatieve professionals uit verschillende disciplines zijn gevraagd te dromen over wat zij zouden veranderen aan Nederland, wat zij zouden fiksen. Dat leverde praktische en utopische vergezichten op, maar vooral ook een oproep tot mentaliteitsverandering.

De publicatie kan worden gedownload via de [WEBSITE](#).

PANEL FAIR PRACTICE CODE, NO MANS LAND, TIVOLIVREDENBURG. FOTO JESSIE KAMP

NO
MAN'S
LAND

WELKOM ALGEMENE LEDENVERGADERING KUNSTEN '92

Woensdag 11 december 2019

Vereniging voor Kunst, Cultuur en Erfgoed
Kunsten '92

 Theater
Kikker

JAN ZOET EN MARIANNE VERSTEEGH, ALV, THEATER KIKKER, UTRECHT

2019

Paradiso debat

GEEF KUNST DE RUIMTE

Het Paradisodebat vind ieder jaar eind augustus plaats. Altijd in het perspectief van bredere ontwikkelingen in de maatschappij, geven we de kans kunstenaars en politici elkaar ontmoeten om te debatteren over actuele thema's in het cultuurbeleid, en vormt het startsein van het cultuurpolitieke seizoen.

Het Paradisodebat 2019, met de titel *Geef kunst de ruimte*, vond op 25 augustus 2019 eenmalig plaats in Internationaal Theater Amsterdam.

De algemene vraag tijdens deze bijeenkomst, toen de plannen voor een nieuw stelsel klaarlag, was: *Zijn gemeenten, provincies en het Rijk echt bereid om zich gezamenlijk in te spannen voor een bloeiende kunst- en cultuursector?* Aan politici en bestuurders vroegen we wat hun ver gezicht is en in hoeverre zij daar verantwoordelijkheid voor willen nemen.

Philipp Blom, historicus en schrijver van het messcherpe, vlamme betoog *Wat op het spel staat*, formuleerde het als volgt: 'We staan aan de vooravond van een nieuwe culturele revolutie. We moeten weg uit ons paradigma en kunst kan daar een rol in spelen. De kunst kan ons beelden tonen van een andere toekomst, een andere gedachte. Als het gaat om de grote uitdagingen waar onze samenleving voor staat.'

Ivo van Hove, directeur Internationaal Theater Amsterdam en voor deze dag onze gastheer, sprak over de plaats van de kunsten in onze maatschappij. De krachtige speech, die ook werd geplaatst in de Volkskrant, sloot hij af met: "kunst kan niet alleen met -economische argumenten worden gelegitimeerd. Het is niet omdat het kan worden berekend dat kunst ertoe

doet. Het is wel omdat het een basisbehoefte is van de mens. Het is een mensenrecht."

Onder leiding van Lex Bohlmeijer (Radio 4/De Correspondent) gingen Tweede Kamerleden waaronder Lodewijk Asscher (PvdA), Corinne Ellemeet (Groen Links), Salima Belhaj (D66), en Sjoerd Feitsma (cultuurwethouder Leeuwarden) met elkaar en met het publiek (waar ook minister van Engelshoven zich bevond) in debat over cijfers, machtsnarratief, erfgoed, en fair practice.

Als afsluiting van het evenement vond de overdracht van het voorzitterschap van de Akademie van Kunsten door acteur Gijs Scholten van Aschat aan dichter Anne Vegter plaats.

Het verslag en video's van het evenement zijn [HIER](#) terug te vinden.

IVO VAN HOVE, FOTO JACK AARTS

KAMERLEDEN BELHAJ, ELLEMEET EN ASSCHER, MET LEX BOHLMEIJER, FOTO JACK AARTS

KAMERLEDEN BELHAJ, ELLEMEET EN ASSCHER, MET LEX BOHLMMEIJER, FOTO JACK AARTS

2019

Leden

2019

LEDEN- VERGADERINGEN

DE NIEUWE LIEFDE AMSTERDAM

WOENSDAG 17 APRIL 2019

De op deze dag geplande Algemene Bestuursvergadering werd omgezet in een ledenbijeenkomst (in De Nieuwe Liefde in Amsterdam), vanwege het Advies van de Raad voor Cultuur, dat vlak daarvoor op 11 april was gepubliceerd. Met de leden spreken over dat advies was het enige agendapunt.

THEATER KIKKER UTRECHT

WOENSDAG 11 DECEMBER 2019

Algemene ledenvergadering, zonder extra (openbaar) programmaonderdeel. Normaal wordt wel een extra onderdeel geprogrammeerd voorafgaand aan/na afloop van de ALV. Vanwege de deadlines voor subsidieaanvragen, waar vele leden op dat moment intensief aan werkten, werd een eenvoudige en korte opzet gekozen. Op de agenda, behalve verenigingszaken, rondetafelgesprekken op het programma, onder leiding van Jorn Matena (&Maes). Tijdens deze brainstormsessie discussieerden de leden over de positionering van de kunsten en de inrichting van het cultuurstelstel, ook met de blik op de agenda voor de Tweede Kamerverkiezingen 2021.

2019

LEDEN

NIEUWE LEDEN PER 2019

Voor een totaalbedrag aan jaarlijkse contributies van € 7.725 hebben de volgende organisaties zich als nieuw lid aangemeld:

Kleinkunstig
Nederland Monumentenland
Reinwardt Academie
H401
Nederlands Fotomuseum
Nederlandse Strijkkwartet Academie
Kunstraad Groningen
Beeld en Geluid
Matzer Theaterproducties
Theater Sonnevand
Ritmiek Dans en Muziek
De Schrijverscentrale
West Den Haag

Voor een totaalbedrag aan jaarlijkse contributies van in totaal € 975 hebben de volgende leden hun lidmaatschap opgezegd:

Platform Theater
Muziekschool de Muzen
UCK

OPZEGGINGEN PER 2019

VOOR
DE VOLLEDIGE
LEDENLIJST
[KLIK HIER](#)

DOMINIQUE ENGERS, CONGRES PROVINCIALE STATENVERKIEZINGEN, THEATER ORPHEUS, APELDOORN

2019

Bestuur & Kantoor

Jan Zoet *voorzitter*

toen directeur Academie voor Theater en Dans

Joachim Fleury *penningmeester*

consultant Clifford Chance;

voorzitter NAPK

Els van der Plas

algemeen directeur Nationale Opera

& Ballet

Walter Groenen

directeur CJP

ALGEMEEN BESTUUR 2019

**BESTAAT UIT DAGELIJKS
BESTUUR PLUS:**

DAGELIJKS BESTUUR 2019

Bero Beyer

directeur International Film Festival Rotterdam IFFR

Anne Breure

initiatiefnemer Fair Practice Code

Peter van den Bunder

belangenbehartiger Kunstenbond

Zippora Elders

artistiek directeur Kunstfort Vijfhuizen

Jeroen van Erp

strateeg Fabrique

Viktorien van Hulst

directeur Theaterfestival Boulevard

Imara Limon

curator Amsterdam Museum

Meta Knol

directeur Museum De Lakenhal

Marlo Reeders

directeur Nederland Monumentenland

Naomi Velissariou

theatermaker

Willem van Zeeland

hoofdredacteur Media VPRO

Van hen waren nieuw aangetreden op de ALV van 6 december 2018: Peter van den Bunder, Viktorien van Hulst en Meta Knol. Joachim Fleury werd herbenoemd, voor een derde termijn. Hiertoe zijn met instemming van de leden de statuten aangepast. Tijdens diezelfde ALV traden af: Erwin Angad Gaur (Ntb), wiens termijn er op zat, en Paul Smelt (Kunsthart), die in het onderwys is gaan werken.

BESTUUR

Kunsten '92 heeft een breed samengesteld bestuur met directeuren en kunstenaars uit verschillende disciplines. Bestuursleden hebben zitting in het bestuur op persoonlijke titel. Bestuursleden zijn behalve bij hun eigen sector ook betrokken bij de ontwikkelingen in de gehele culturele sector en hebben een goed netwerk binnen de lokale en landelijke politiek. Het dagelijks bestuur overlegt regelmatig met het bureau over organisatorische en financiële zaken, het algemeen bestuur komt vijf keer per jaar bijeen en is verantwoordelijk voor de inhoudelijke koers van de Vereniging. Bestuursleden hebben regelmatig zitting in werkgroepen en projecten die door Kunsten '92 worden georganiseerd.

KANTOOR

De werkzaamheden werden in 2019 uitgevoerd door een algemeen secretaris (1 FTE, Marianne Versteegh), een zakelijk leider/projectleider (0,8 FTE, Heleen Alberdingk Thijm) en een medewerker erfgoed en projecten (0,6 FTE, Adinda van Wely). Voor het project Fair Practice Code (agendapunt van de Arbeidsmarktagenda culturele en creatieve sector) was Kunsten '92 in 2018 'aanjager'. Met het voor het vervolg 2019/2020 door OCW beschikbaar gestelde bedrag werd een projectcoördinator op zzp-basis ingezet (Pien van Gemert).

2019

Kunsten '92

Kunsten '92
Vereniging voor
kunst,
cultuur en erfgoed
Herengracht 62
1015 BP Amsterdam
T 020 42 20 322

www.kunsten92.nl
info@kunsten92.nl
[Twitter: @Kunsten92](https://twitter.com/Kunsten92)
[Facebook](#)
[LinkedIn](#)

Ontwerp
www.studio026.nl

Kunsten '92 is de belangenvereniging voor de hele kunst-, cultuur, erfgoed- en creatieve sector, met 370 leden uit alle disciplines.

Kunsten '92 wil met een gezamenlijke stem het maatschappelijke en politieke klimaat voor kunst en cultuur in Nederland verbeteren.